

Marek Tatar

"Servire Deo et hominibus", red. W. Gałązka, P. Latawiec, H. Podolski, K. Trawkowski, Warszawa 2009 :
[recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 18/2, 321-329

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wo być tutaj. I czy to jest dla ciebie jasne, czy nie, wszechświat jest bez ciebie bez wątpienia na dobrej drodze. Tak więc żyj w zgodzie z Bogiem, czymkolwiek się trudzisz i jakiegokolwiek są twoje pragnienia. W zgiełku i pomieszaniu życia zachowaj spokój ze swą duszą. Przy całej złudności i znoju, i rozwianych marzeniach jest to piękny świat. Bądź uważny. Dąż do szczęścia” (s. 45).

Na koniec powróćmy do przenośni żniw. W wieńcu żniwnym żeńców są kłosa zło-
cistych zbóż w postaci artykułów, które wyrosły na glebie uprawianej najpierw przez
Gospodarza, potem przez żniwiarzy (por. Część III, s. 179 – 748). Obecnie wręczają
go Jubilatowi jako wotum wdzięczności za to, co się wydarzyło niegdyś w ich życiu
na różnych ścieżkach wędrowania. Do korowodu dołącza się również osoba prezentu-
jąca swoim skromnym piórem niniejsze dzieło; niesie ona w darze tylko kilka zapisa-
nych kartek, aby w ten sposób dać wyraz podniosłej chwili i wyrazić również własne
dziękczynienie za recenzję doktorską i przyjaźń. Wszakże Złota Księga Jubileuszowa
zamknięta, następna została otwarta. *Propterea salute corporis et animae adiuvatus
ad laborem propera! Quoniam tempus fugit et urget nos.* Następne żniwa czekają, łan
pszenicy dojrzeła, wszędy unosi się zapach chleba.

Mieczysław Kuriański

Servire Deo et hominibus. Red. W. Gałązka, P. Latawiec, H. Podolski,
K. Trakowski. Warszawa 2009, ss. 318.

Pośród wielu ukazujących się publikacji, podsumowujących dorobek nauko-
wy, związanych z pracą naukową oraz akademicką, na szczególną uwagę zasługu-
je pozycja *Servire Deo et hominibus*. Biorąc do ręki to opracowanie, dokonane
przez ks. Włodzimierza Gałązkę, Piotra Latawca, Henryka Podolskiego i Krzysztofa
Trawkowskiego, mamy świadomość, że jest to świadectwo dorobku naukowego, ekle-
zjalnego, społecznego, a także patriotycznego, ks. Profesora Stanisława Urbańskiego.
Publikacja powstała jako podsumowanie dwudziestu pięciu lat pracy naukowo – dy-
daktycznej. Właściwie okres jest nieco dłuższy biorąc pod uwagę czas zatrudnienia
przed oficjalnym podjęciem zajęć jako adiunkt. Mając zatem przed sobą tę pozyc-
ję, wydaną przez Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie, musimy być świadomi, że jesteśmy świadkami wieloaspektowego i wie-
lokierunkowego zaangażowania ks. Profesora. Nie sposób nie zaznaczyć, że mamy do
czynienia z pierwszym doktorem oraz pierwszym samodzielnym pracownikiem nau-
kowym w Polsce w dziedzinie teologii duchowości. Ten fakt tym bardziej podkreśla
 wagę podjętego przez autorów przedsięwzięcia.

Poddając ocenie dzieło dotyczące jego dorobku, należy uwypuklić rozległość twór-
czą ks. Profesora. Już samo zauważenie wielokierunkowości badań pozwala poznać

rozległość zainteresowań polskiego teologa duchowości, a także doskonały warsztat naukowy. Tę panoramę ukazuje *Wprowadzenie* do opracowania. Dotykamy zatem duchowości i mistyki polskiej, prawosławnej, protestanckiej, greko – katolickiej, patrystycznej, zmartwychwstańczej, benedyktyńskiej, honorackiej, duchowości ekologicznej, duchowości polskiego żołnierza, harcerza, Caritasu, pielgrzymowania, męczeństwa. Profesor jest twórcą pierwszej w Polsce katedry mistyki. Zakres działalności ks. Urbańskiego obejmuje także popularyzację i promowanie prac absolwentów pracujących w krajach takich, jak Wielka Brytania, Białoruś, Ukraina, Rosja, Słowacja, Słowenia, Niemcy, Indie, Włochy, Stany Zjednoczone.

Na szczególnie podkreślenie zasługuje bardzo nowatorskie potraktowanie przez ks. Profesora duchowości zakorzenionej w kontekście całego kontynentu europejskiego, które zaowocowało powołaniem do istnienia Studium Duchowości Europejskiej. W całokształt tych poszukiwań wpisują się pionierskie badania nad duchowością zmartwychwstańczą z własnym *Studium* związanym ze Szkołą Wyższą im. Bogdana Jańskiego w Warszawie. Także taki charakter ma jego twórczość dotycząca duchowości opartej na prawdzie o miłosierdziu Bożym oraz życiu i doświadczeniach św. Faustyny Kowalskiej.

Z opracowania autorów dowiadujemy się, że ks. Profesor w swoim dorobku naukowym zorganizował 47 sympozjów na UKSW, 78 sympozjów w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, 11 konwersatoriów w tejże Szkole, 6 Tygodni Duchowości Chrześcijańskiej w Częstochowie oraz 68 wykładów w ramach Studium Duchowości Europejskiej. Biorąc pod uwagę wyniki pracy naukowo – dydaktycznej należy podkreślić fakt przeprowadzenia pod jego kierunkiem 3 przewodów habilitacyjnych, 51 doktoratów, 104 prac magisterskich i licencjackich, 12 ocen dorobku naukowego w celu unadwyzwyczajenia i uwyzwyczajenia pracowników naukowych, 13 recenzji habilitacyjnych, 84 recenzji rozpraw doktorskich, 489 recenzji prac magisterskich i licencjackich oraz 40 recenzji wydawniczych. Te dane pozwalają zauważyć, z jakim zadaniem zderzyli się autorzy publikacji. Całokształtu świadomości dorobku naukowego dopełnia fakt przygotowania i napisania 42 książek oraz ich współredagowania (7 przetłumaczono na j. angielski, rosyjski, portugalski i hiszpański), 280 artykułów naukowych, 203 artykuły popularno-naukowe, 130 haseł encyklopedycznych, słownikowych i biogramów, 74 wprowadzeń i podsumowań, 4 skrypty, bardzo liczne sprawozdania, opracowania, wywiady i promocje wydawnicze.

Dzieło to jako podsumowanie dorobku naukowo-dydaktycznego jest niezwykle istotnym wydarzeniem na arenie polskiej teologii. Studium nad nim prowadzi do dowartościowania wielkiego i bardzo istotnego dorobku i wkładu ks. Profesora przynikniętego treścią, do której mają bardzo bezpośredni dostęp ci, którzy interesują się duchowością i podejmują trudne zadanie wprowadzania jej w życie.

W publikacji zauważamy bardzo jasny i przejrzysty, a także logiczny plan jej opracowania. Układ ten wynika z charakteru pracy naukowej, dydaktycznej, a także społecznej ks. Profesora. Po krótkim *Wprowadzeniu* autorzy umieścili *Curriculum*

vitae oznaczone jako część *A*. W drugiej części *B* mamy do czynienia z całokształtem dorobku naukowego. Części *C* oraz *D* obejmują badania prace ks. Urbańskiego w ramach *Studium Duchowości Europejskiej* oraz *Studium Formacyjnego dla Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Augustianum”*. Ostatnia, czyli piąta część *E*, zawiera w swojej treści niezwykle istotny dla ks. Urbańskiego i zajmujący poważną część jego życia i poświęcenia, dział pracy badawczej w ramach *Instytutu Badań Naukowych, Zakładu Duchowości Zmartwychwstańczej, Studium Duchowości Zmartwychwstańczej*.

We *Wprowadzeniu* do prezentowanej książki możemy poznać motyw podjętego przedsięwzięcia i jest nim dwadzieścia pięć lat pracy naukowej ks. Stanisława. Taki jubileusz obejmujący poważną część życia i pracy jest doskonałym momentem, aby podjąć wysiłek podsumowania. Już na początku możemy znaleźć istotne informacje dotyczące samego Jubilata, ogólnie przestrzeń jego zainteresowań naukowych, dydaktycznych oraz społeczno-pastoralnych. Dowiadujemy się, że mamy do czynienia z prekursorem teologii duchowości w wydaniu akademickim na terenie Polski. Wymienione kraje, w których pracują absolwenci lub piszą prace pochodzący z nich studenci, pozwalają dostrzec jak rozległe jest także jego pole oddziaływania poza granicami naszego kraju.

Życie człowieka to nieustanny proces, w którym rozwija się on we współpracy z Bogiem, dążąc do pełni zjednoczenia z Nim w miłości. Ks. Profesor w jednej ze swoich publikacji ujął tę prawdę w następujących słowach: „Dzisiejszego człowieka szczególnie żywo interesuje religijne poznanie doświadczałne, co wynika z wrodzonej tęsknoty duszy ludzkiej do bezpośredniego poznania Najwyższej Istoty”.¹ W innej publikacji bardzo stanowczo podkreślił, że życie duchowe posiada swój właściwy mu dynamizm i nie wolno traktować go statycznie. By ten dynamizm mógł się urzeczywistniać potrzebna jest ustawiczna praca na polu współdziałania człowieka z łaską Bożą. Proces ten wymaga stworzenia odpowiednich warunków, by chrześcijanin mógł wzrastać, dojrzewać i owocować.²

Lektura pierwszej części publikacji *A. Curriculum vitae* wprowadza czytelnika w historię życia Jubilata. Autor tej części opracowania, po podaniu czasu i miejsca jego narodzin, wtajemnicza zainteresowanych w prawdę o jego kapłaństwie i rozpoczęciu przygody ze światem akademicko-naukowym, zainicjowanym w Częstochowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie, by następnie podjąć kontynuację na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie. Kolejne wydarzenia to studia na KUL, podróż naukowa do USA, a następnie habilitacja na ATK w Warszawie (pierwsza w Polsce habilitacja w zakresie teologii duchowości).

Autor tej części, ks. W. Gałązka, z ogromną dokładnością opracował kolejne etapy pracy oraz rozwoju naukowego ks. Urbańskiego. Na podkreślenie zasługuje precyzja

¹ S. U r b a ń s k i, *Teologia życia mistycznego* Warszawa 1999, s. 9.

² T e n ż e, *Etapy rozwoju życia duchowego*. W: *Teologia duchowości katolickiej*. Red. W. S ł o m k a i in. Lublin 1993, s. 263.

opracowania połączona z uświadomieniem czytelnikowi wielkości formatu kapłana, naukowca oraz człowieka, z którym mamy do czynienia. Dowiadujemy się zatem o poszczególnych etapach zaangażowania ks. Profesora w pracę naukową, stopniowe usamodzielnianie w badaniach, (co nie obyło się bez różnorodnych przeszkód), by ostatecznie stworzyć obecny stan Sekcji Teologii Duchowości na UKSW. Znakomicie przedstawił autor nowatorskie dokonania ks. Urbańskiego, wskazując na przestrzenie prowadzonych przez niego badań, np. odkrył pięć polskich szkół duchowości (ich doktrynę) – szczególnie szkołę duchowości zmartwychwstańczej; odkrył polską mistykę przeżyciową; wyodrębnił pięć okresów „złotej duchowości” w Polsce; odkrył wielu mistyków i mistyczek (ich życie mistyczne); po raz pierwszy opracował życie mistyczne św. Faustyny. Z lektury tej części dowiadujemy się także o bardzo nowatorskich kierunkach badań o charakterze interdyscyplinarnym np. ekoteologia – duchowość ekologiczna, duchowość sekt i grup areligijnych, dotyczące fałszywej religijności opartej na fałszywej idei Boga (noegnoza), duchowości Caritas, duchowości żołnierza, harcerza, duchowości ekumenizmu, kultury, ruchów religijnych, muzyki, poezji, polityki, massmediów, globalizmu, komunii, wychowania, uniwersytetu, nauczyciela, przedsiębiorcy, ubogiego, pielgrzymowania, męczeństwa. Po raz pierwszy została opracowana duchowość Gorzkich Żali oraz duchowość pieśni religijnych. W dorobku posiada także opracowania duchowości poezji (Z. Herbert). Ponadto opracował metodę badań, tzw. „metodę treści”³.

Możemy także dowiedzieć się, że oprócz klasycznych kierunków badań w zakresie teologii, ks. Profesor podejmował bardzo szeroki zakres badań nad innymi wyznaniem chrześcijańskimi np. anglikanizmu, protestantyzmu czy też Kościoła prawosławnego. Cenne jest podkreślenie, że nie stronił także od badań nad niechrześcijańskimi kierunkami duchowości np. New Age, Dalekiego Wschodu (buddyzm, lamizm, hinduizm)⁴.

Teolog duchowości, studiując ten rozdział może odnaleźć cenne wiadomości dotyczące koncepcji duchowości, które posiadają swoje źródło w pracy naukowej Jubilata. Jest to całe bogactwo zawarte w badaniach nad mistyką studyjną i przeżyciową, pozwalające stworzyć koncepcję ascetyczno-mistyczną życia duchowego (ks. Urbański jest zwolennikiem koncepcji ujmującej całe życie człowieka w wymiarze mistycznym, bez zawężenia jedynie do praktyki pobożnościowo-ascetycznej). Następnie odnajdujemy informacje o koncepcji dynamicznej życia duchowego, personalistycznej oraz chrystologicznej⁵. Życie duchowe jest procesem. Z analizy badanych źródeł ks. Profesor wydobywa ten proces. Dopiero na płaszczyźnie rozwoju życia duchowego widzimy potrzebę kierownictwa duchowego. Wszystko to znajduje swoje odzwierciedlenie w praktyce jego życia oraz pracy. Autor tej części publikacji bardzo bogato przedstawił jego zaangażowanie, co spotkało się i spotyka ze zrozumiałym podziwem,

³ *Servire Deo et hominibus*, s. 19 – 20.

⁴ *T a m ż e*, s. 19.

⁵ *T a m ż e*, s. 24.

a także uhonorowaniem licznymi tytułami oraz nagrodami ze strony władz Kościoła oraz państwa.

Część B opracowania zatytułowana jest przez autora *Dorobek naukowy* i pierwszy punkt zawiera zestawienie książek autorstwa, współautorstwa i redaktorstwa Jubilata. Jest to zestawienie rozpoczynające się od roku 1988 i kończące ostatnią publikacją w 2009 r. Lektura dokładnego zestawienia pozwala czytelnikowi prześledzić kształtowanie się myśli i badań prowadzonych zarówno przez samego ich autora, jak również przez Sekcję, Instytuty, którym przewodzi. Możemy zaobserwować ogromną rozpiętość tematyczną, świadczącą o obszarze jaki obejmuje ks. Profesor w swoich badaniach. Na podkreślenie zasługuje fakt przetłumaczenia niektórych pozycji na języki obce. Na język rosyjski i angielski została przetłumaczona oraz wydana książka *Mistyczny świat ducha* (Warszawa 2000). Następną pozycją przetłumaczoną jest *Duchowość zmartwychwstańcza*. Przełożona na język portugalski została wydana dwukrotnie w São Paulo (obecnie tłumaczona na język angielski). W wersji polskiej i angielskiej została wydana publikacja *Żywoty polskich świętych* (Warszawa 2004). Kolejną, która spotkała się z odzewem wśród Polonii (Kalifornia) jest *Jan Paweł Wielki, John Poul II The Great, Juan Pablo II El Grande* (Indio 2006) i dlatego posiada swoje tłumaczenie na język angielski oraz hiszpański. Wiele z wymienionych i usystematyzowanych według daty publikacji doczekało się wznowień np. *Teologia życia mistycznego* (Warszawa 1999); *Życie mistyczne błogosławionej Faustyny Kowalskiej* (Warszawa 1997), czy też *Duchowość zmartwychwstańcza* dwukrotnie wydana (2008, 2009) w São Paulo. Świadczy to o popularności, a także o zapotrzebowaniu na treści, które stały się przedmiotem pracy i badań ks. Profesora.

Wszystkie te publikacje posiadają doskonale opracowanie i stanowią znakomity materiał dla osób zainteresowanych mistyką chrześcijańską zarówno studyjną jak i przeżyciową. Autor tego zestawienia ks. W. Gałązka, stworzył w ten sposób optymalną możliwość odnalezienia i pracy nad publikacjami.

Kolejną niezwykle istotną częścią są publikowane *Artykuły naukowe*. Obok pozycji książkowych stanowią one odzwierciedlenie ogromnego dorobku ks. Profesora. W publikacji zostało do tej kategorii zaklasyfikowane 280 artykułów umieszczonych w tak ważnych na dla teologii periodykach jak „Ateneum Kapłańskie”; „Częstochowskie Studia Teologiczne”; „Życie Konsekrowane”; „Homo Dei”; „Duszpasterz Polski Zagranicą”; „Ruch Biblijno – Liturgiczny”; „Roczniki Teologiczne KUL”, czy rodzime związane z UKSW „Studia Theologica Varsaviensia”; *Collectanea Theologica*; bądź z Szkołą Wyższą im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, na Białorusi „Studia Theologica Grodnensia”; *Sacra Polonia* i inne.

Artykuły te, o ogromnej rozpiętości tematycznej podejmują zagadnienia dotyczące życia duchowego człowieka, etapów jego rozwoju, a także istoty mistycznego zjednoczenia z Bogiem. W publikacji umieszczone zostały artykuły od roku 1981 do chwili obecnej. Autor opracowania dokonał usystematyzowania według porządku ich powstawania. To odzwierciedla rozwój myśli ks. Profesora, a także wskazuje na

podjmowanie przez niego tematów, świadczących o zainteresowaniu aktualnymi dla danego czasu zagadnieniami. W tych publikacjach znajdujemy odpowiedzi na bieżące zapotrzebowania i problemy pojawiające się w teologii, a także Kościele i świecie.

Rozwój pracy naukowej opiera się na dorobku wypracowanym przez poprzedników. Bardzo istotną rolę spełniają na tym gruncie opracowania encyklopedyczne. Ks. Gałązka systematyzując w III części rozdz. B – *Hasła encyklopedyczne, słownikowe i biogramy* – daje czytelnikowi możliwość poznania opracowanych przez ks. Profesora pojęć na gruncie teologii duchowości, które weszły w powszechnie używaną terminologię w tej dziedzinie. Obok nich odnajdujemy ogromną ilość biogramów pozwalających poznawać i studiować sylwetki wielkich ludzi Kościoła, świętych oraz błogosławionych. W tym miejscu autor również przyjął schemat czasowy systematyzacji.

W tym wielkim dorobku naukowym swoją właściwą rolę odgrywa także taka część pracy, w której dokonuje się wprowadzenia, przedmowy bądź podsumowania zagadnienia, problemu, tematu czy też publikacji. Są one wyrazem autorytetu ich autora, a także mistrzowskiego warsztatu pracy naukowej, ponieważ w dość konkretny sposób i jednocześnie bardzo pełny oraz zwięzły nakreślają i wartościują opracowanie. Taką także rolę odgrywają *Recenzje* (VII); *Recenzje wydawnicze publikacji naukowych* (VIII).

Nie bez znaczenia dla rozwoju nauki są *Artykuły naukowo-popularne*. Znalazły się one także w części dotyczącej dorobku naukowego. Nauka i jej dorobek nie jest zastrzeżony jedynie dla zawężonego grona wtajemniczonych. Wiadomym jest, że ks. Profesor jest także zwolennikiem pragmatycznego traktowania duchowości. Praca teologa musi znajdować swoje odzwierciedlenie w możliwości przełożenia jego dorobku na codzienne życie chrześcijanina. Artykuły te, począwszy od dokumentów Kościoła, poprzez elementy duchowości chrześcijańskiej, aż do egzemplifikacji w osobach świętych i błogosławionych, tworzą właśnie taką możliwość.

Należy podkreślić wagę umieszczenia w opracowaniu dorobku ks. Urbańskiego takich działów jak *Sprawozdania, Komunikaty, Opracowania, Wywiady*. Nie wynika ten fakt jedynie z pewnego porządku i systematyki. Działy te wnoszą bardzo wiele do całości dorobku naukowego. Pozwalają dostrzec wielopoziomowość jego działalności, a także troskę o popularyzację duchowości w jej autentycznym wymiarze. Jest to tym bardziej istotne, że na współczesnych „areopagach” wypowiada się wiele osób nie zawsze kompetentnych i dysponujących zapleczem z dziedziny duchowości, a jeszcze bardziej mistyki.

W publikacji znalazły swoje ważne miejsce takie wydarzenia jak *Recenzje na stanowisko i tytuł profesora* (XIII) obejmujące 12 pozycji, *Recenzje prac habilitacyjnych* (XIV) 13 pozycji, *Recenzje doktoratów* (XV), których przygotował ks. Profesor 84. *Recenzje prac magisterskich i licencjackich* (XVI) zamykające się w liczbie 490. Mamy zatem przed sobą potężną część pracy, która wymaga dużego warsztatu meto-

dologiczno-merytorycznego, a także bardzo rozległej wiedzy, by takiej oceny i kwalifikacji dokonać.

Szczególny dział w pracy ks. Profesora, który zaznaczył i opracował autor publikacji to *Prace doktorskie na Wydziale teologicznym UKSW* (XVII). Zestawienie obejmuje 51 tytułów doktoratów, które zostały napisane pod okiem i skrupulatną opieką ks. Profesora. Wielu wychowanych i wypromowanych doktorów podjęło pracę naukową w dziedzinie duchowości, bądź pełnił w diecezjach w Polsce lub za poza jej granicami bardzo odpowiedzialne funkcje wychowawców oraz formatorów. Grono wychowanków powiększa liczba wypromowanych przez ks. Urbańskiego magistrów teologii na Wydziale Teologicznym UKSW, Instytucie Teologicznym w Częstochowie oraz Wydziale Teologicznym KUL. Łącznie stanowi to liczbę 104.

Należy podkreślić fakt bardzo licznych *Promocji książek* (XIX), zorganizowania *Sympozjów naukowych, Konferencji naukowych, Sesji panelowych* (XX) zarówno na ATK – UKSW w Warszawie, jak również w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie. Ks. W. Gałązka wydo był i usystematyzował ogromny dorobek zawarty w *Referatach* (XXI), *Wykładach okolicznościowych* (XXII). Wszystkie wpisują się w bardzo cenny dorobek naukowy dotyczący duchowości polskiej, a także międzynarodowej. Wiele z *Referatów* i *Wykładów* zostało wygłoszone w innych krajach np. Stanach Zjednoczonych, Litwie, Białorusi, Ukrainie, Niemczech.

Autor publikacji dotyczącej dwudziestu pięciu lat pracy ks. Profesora S. Urbańskiego oddzielną część (C) poświęcił *Studium Duchowości Europejskiej*. Jest to bardzo istotny czas, ale także rozdział w jego życiu. W ten sposób dowiadujemy się na jakich podstawach budowała się i powinna powstawać kultura jednoczącej się Europy. Zapraszani goście, którzy dzielili się treścią swoich przemyśleń, jak wykazuje autor opracowania, w ten sposób kreśliли duchową głębię chrześcijańskiego „starego kontynentu”. Ta troska widoczna jest także w powołanym *Studium Formacyjnym dla Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Augustianum”*. Opracowanie na jego temat możemy odnaleźć w części D publikacji *Servire Deo et hominibus*. *Studium* w swoich założeniach sięga dokumentów Kościoła dotyczących wychowania i formacji opartej na zasadach ewangelicznych. Tam też znajdziemy dokładne określenie jego zadań a także program, który został podjęty z zrealizowany.

Odrębną część opracowania (E), stanowi całokształt pracy ks. Urbańskiego związany z *Instytutem Badań Naukowych. Zakład Duchowości Zmartwychwstańczej. Studium Duchowości Zmartwychwstańczej* przy Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie. Jak wynika z opracowania, w jego ramach funkcjonowały: Zakład Jakości i Ewaluacji Kształcenia, Zakład Historii Społecznej i Gospodarczej, Zakład Badawczy Małych i Średnich Form Przedsiębiorczości, Zakład Badań i Prognoz Społecznych, Studium Duchowości Polonijnej oraz Zakład Duchowości Zmartwychwstańczej.

Czytelnika może nieco zaskoczyć połączenie zakładów o bardzo różnorodnym typie badań i pracy. Poszczególne, krótkie i bardzo zwarte opracowania poszczególnych Zakładów rozwiewają te wątpliwości, jasno wyjaśniając zasadność ich wzajemnych

korelacji. Współpraca na tym polu odkryła wiele wartości, które wnosi patron Szkoły Bogdan Jański w całość duchowo – narodowej szkoły zmartwychwstańczej. Z lektury dowiadujemy się o owocach obchodzonego Roku Jańskiego, Roku Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Można zauważyć jak istotne miejsce zajmuje formacja duchowa dla kreowania dojrzałego pod każdym względem społeczeństwa. O tym świadczą liczne publikacje w ramach Zakładu Duchowości Zmartwychwstańczej.

Ostatni siódmy punkt części *E* poświęcił autor opracowaniu *Studium Duchowości Zmartwychwstańczej* powstałej z *Zakładu Duchowości Zmartwychwstańczej*, które stało się kontynuatorem badań związanych z osobą Bogdana Jańskiego. Współpraca z Uczelnią Jańskiego przyniosła owoce w postaci publikacji, referatów, sympozjów. W ramach *Studium* przygotowano obchody Roku Służby Narodowej, Roku Wspólnoty, Roku Rodziny, które obchodzone w wielu miejscach Polski przyniosły cenny dorobek w postaci Konferencji, referatów, wystąpień, odczytów i publikacji. Należy podkreślić, że ten religijno – patriotyczny charakter działalności nie pozostał, jak wynika z opracowania autora, jedynie w sferze wirtualnej. Wystąpienia licznych i bardzo ważnych dla Kościoła i Polski osobistości nadawały tej części pracy ks. Profesora bardzo istotny charakter. To podkreśla jego zaangażowanie i troskę o Kościół, o jego wizerunek we współczesnym świecie, a także o ojczyznę, która jak wiemy, dla niego posiada ogromne znaczenie. Liczne wystąpienia w Polsce, jak i dla naszych rodaków rozrzuconych po całym świecie dobitnie o tym świadczą. Doskonałym dowodem tej części dzielności naukowo-dydaktycznej, a jednocześnie wychowawczo-patriotycznej są książki wydane w ramach studium, artykuły naukowe oraz popularno-naukowe, hasła encyklopedyczne, a także prace dyplomowe przygotowane w ramach *Studium*. Wszystko to prezentuje autor w tej części publikacji, która nie tylko zamyka jej całość, ale stanowi znakomite podsumowanie prezentujące osobę i sylwetkę polskiego teologa duchowości.

Podsumowując należy podkreślić ważność i doniosłość publikacji *Servire Deo et hominibus*. Trzeba przyznać, że na rynku wydawniczym nie znajdujemy wiele pozycji o takim charakterze. Wydaje się, że przyczyn tego faktu może być wiele. Wydana publikacja nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie jest podsumowaniem dwudziestu pięciu lat pracy naukowo-dydaktycznej człowieka, który na płaszczyźnie teologii duchowości odgrywa ogromną rolę. Ks. Profesor Stanisław Urbański jest człowiekiem, który poważną część swojego życia poświęcił i pozostawił na Dewajtis w Warszawie. Publikacja bardzo dobitnie i w sposób wyraźny o tym świadczy.

Należy pogratulować i wyrazić słowa uznania dla zespołu redakcyjnego publikacji z ks. W. Gałązką na czele. Została wykonana ogromna praca w celu zebrania, usystematyzowania i opublikowania dorobku naukowego ks. Urbańskiego. Ten ogromny wysiłek zaowocował książką, która nie pozwoli zapomnieć, czy też zepchnąć w niebyt dorobku i wkładu w dziedzinie teologii a szczególnie teologii duchowości ks. Profesora Urbańskiego.

Autor publikacji przyjął bardzo przejrzysty schemat, a także dokonał precyzyjnego zestawienia wszystkich dzieł. Taki sposób opracowania, pozwala bez problemów odnaleźć interesujące czytelnika dzieła i publikacje. Należy zauważyć jeszcze jeden bardzo istotny jej walor a mianowicie, to że publikacja daje możliwość, szczególnie teologom duchowości, wydobyć interesujące tematy, czy też poszczególnie zagadnienia z niezwykle szerokiego wachlarza twórczości ks. Profesora.

Bez wątplenia należy uznać, że jest ona wydarzeniem, które jak mamy nadzieję będzie owocowało rozwojem duchowości wielu pokoleń wierzących w Polsce, a także na świecie. Jest także doskonale zebrany materiał dla tego „odważnego” teologa, który w przyszłości podejmie się opracowania teologii duchowości ks. Profesora Stanisława Urbańskiego.

Ks. Marek Tatar

Ks. Jan S o c h o ń, *Tama. Opowieść o życiu i męczeństwie księdza Jerzego Popiełuszki*. Kraków 2010, s. 233+32

6 VI 2010 r. na Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie dokonała się oczekiwana przez Polaków uroczystość beatyfikacji Sługi Bożego ks. Jerzego Popiełuszki. Akt wyniesienia na ołtarze był oficjalnym potwierdzeniem heroicznego oddania się Bogu, Jego Kościołowi i Ojczyźnie. Świadectwo męczeńskiej krwi Błogosławionego jest dla jednych wyrzutem sumienia, zaś dla większości potwierdzeniem, że życie jest pewne jedynie w rękach Boga, a dla obrony prawdy nie należy się cofać, nawet za cenę życia. Postać Kapłana Męczennika pociąga i wiedzie ku refleksji nad chrześcijańskimi postawami, które w chwili próby objawiają piękno współpracy człowieka z Bożą łaską. Od 19 X 1984 r. osoba i postawa ks. Jerzego przywiodła 18 milionów ludzi do kościoła św. Stanisława Kostki w Warszawie na Żoliborzu. Czas nie przykrył kurzem przemijania znaczenia ofiary życia bohaterskiego kapłana.

Grób męczennika nawiedzają osoby, które przynoszą swoje nadzieje, pytania i prośby; stają tam głowy państw, ludzie kultury, przybywają prości i wykształceni, przybywają z motywów wiary, czy rozmaitych racji społecznych. Przy grobie ks. Jerzego modlił się Sługa Boży Papież Jana Paweł II i jego następca, wtedy jeszcze Józef kard. Ratzinger. Modlitwa tak wielu w miejscu, które stało się autentycznym sanktuarium, uświadamia wagę i przesłanie niesione przez Błogosławionego. Heroiczny wymiar miłości do Kościoła i Ojczyzny jest znakiem realizacji największego przykazania miłości Boga i drugiego człowieka. To jest niewątpliwie motywem przybywania licznych osób indywidualnych i zorganizowanych grup na warszawski Żoliborz.

Fenomen dziejów Polski każe patrzeć na jej chrześcijańską tożsamość i odpowiedzialność za dziedzictwo wieków. Ostatnie stulecie drugiego tysiąclecia po Chrystusie uświadomiło jeszcze raz, że krew męczenników jest posiewem nowych chrześcijan